ČASOVÉ BROŽURY. I. — 1906.
VYCHÁZÍ ČTYŘIKRÁT DO ROKA.

PŘÍLOHA „OBR. ZPRAVODAJE“.

PU

BOJ ZA VŠEOBECNÉ ROVNÉ HLASOVACÍ PRÁVO V PRAZE

BOJ
: ZA VŠEOBECNÉ, ROVNÉ HLASOVACÍ : PRÁVO v PRAZE :

VE DNECH

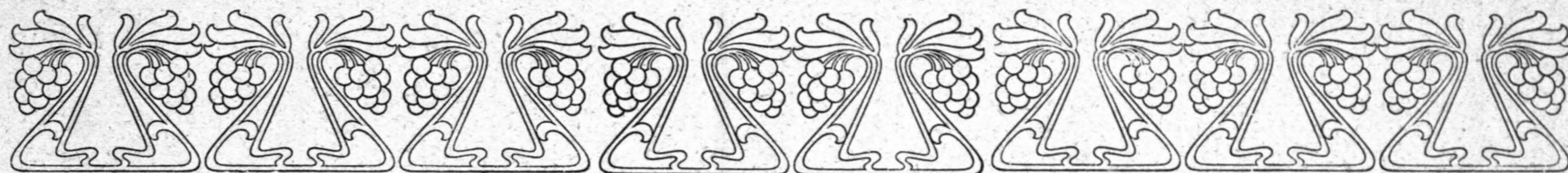
10. ŘÍJNA A 5., 8. A 28. LISTOPADU 1905

DLE 47 FOTOGRAFICKÝCH MOMENTNÍCH SNÍMKŮ

V PRAZE 1905
TISKEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE"

VYDALA ADMINISTRACE „OBRAZOVÉHO ZPRAVODAJE"

LISTOPAD.

Pod azurovým nebem podzimním,
s kterého každý mráček daleko uprchl,
zaliti sluncem sešli jsme se k pohřbu.
Opadlo listí se zámeckých kaštanů,
šustělo tiše a vonělo tlením,
a s listím jakoby s větví nejvyšších,
z výsluní nejkrásnějších, kde se leskly
a pyšnily z pradávna,
svanuty bystrým východním větrem
schvěly se dolů staré privileje.
Umíraly dlouho, až umřely,
a my jsme je pochovávali.

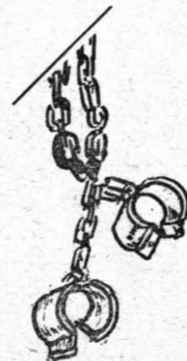
Tisíce tisíců sešlo se nás v Praze,
sešlo se nás v Čechách i Moravě,
ale oči neslzely.
Duněla země pod pevnými kroky,
planuly oči radostí šťastnou
pod čely vzpřímenými.
Ani zvony nevyzváněly,
ani žalmy nezaznívaly,
ale v tichu strašném prapory vlály,
a zpívala srdce.
Píseň neslyšná a přec hromná,
píseň síly, jíž netřeba řeči,

píseň blahoslavená,
neboť byli jsme zas národ.
Však bránili nám. Skrze bodáky,
hvízdáním kuliček nepřestrašeni,
vlastní krví, která tekla proudy,
šli jsme vpřed s nejsilnější zbraní,
nepřemožitelnou,
jmenuje se právo.

Tisíce tisíc bylo nás a v milióny
vzrostli jsme spolucítěním.

Na starém náměstí, jež pilo
krev nejušlechtilejších,
rudly prapory naše vlající,
domy rozestupovaly se,
aby do širokých dálek vlastí celou
rozlila se síla národa,
tam zvedaly se ruce k přísaze slavné,
tam vzplála srdce jednotným žárem.

V Praze 29. listopadu 1905.

Na ocel ztuhlo naše chtění.

Už to nebyl pohřeb ale vzkříšení.
Vzkřísili jsme naděj na vítězství práva,
ba jistotou se stala.
Vzkřísili jsme umrlou,
jež byla z nejsmutnějších mrtvol v Čechách,
to českou krev, jež proudí zas.

Teď spojeni vzpomínkou slunce,
které zlatilo prapory naše
i spojené ruce,
slunce, které k jaru spěje,
vzpomínkou jednotného tepu,
kterým srdce statisíců bila
jako jedno srdce,
půjdeme žádat Spravedlnosti.
Prastarý obvaz strhneme jí s očí,
ta musí vidět a ne slepě vážit,
dát národům, co jejich,
dát člověku, co jeho.

Fr. S. Procházka.

Prvý manifestační průvod dne 10. října 1905 ubírá se přes most Františka Josefa ke sněmovně.

Již bezmála dva tisíce let tomu, kdy starý Říman, příslušník panujícího národa a občan světovládné říše, pronesl památný výrok: „Jestiť částí svobody od svých řízenu býti," a přes to, že po celá staletí inteligence všech národů odchovávána ve školách a napájena moudrostí latinských i řeckých klasiků, ještě dnes jsou celí národové, jichž osudy spravovány jsou ne svými, ale cizími, i máme společenské třídy, jež vyloučeny jsou z práva rozhodovati o sobě samých a svých dětech.

Století devatenácté přemnoho vykonalo pro svobodu, tento nejdražší majetek člověka.

„Veškera moc pochází z lidu," znělo to sebevědomě i honosivě tu a tam na úsvitě konstituční éry, ale že na světě málokdy která veliká idea zvítězí na ráz, stalo se, že konstituce ve mnohých státech zvrhla se v pravou nestvůru, vládní formu lidovou, z níž však účastenství lidu na vládě jest skoro nadobro vyloučeno. Století páry a elektřiny vykonalo mnoho pro svobodu, zlomilo a odstranilo poslední pouta poroby, vyprostivši rolníka z roboty a „člověčenství" (nevolnictví), leč zastavilo se na polovině cesty — aspoň u nás v Rakousku, davši lidu právo sebeurčení, totiž účastenství na zákonodárství ve formě zájmového zastoupení.

A ústava s parlamentem, majícím zájmové zastoupení, toť bezmála oligarchie, totiž vlá-

Manifestační průvod dne 10. října 1905 dospěl na Malostranské náměstí průlomem „u Klíčů“.

Četnictvo v neděli dopoledne dne 5. listopadu 1905 vytlačuje lid z Václavského náměstí.

Kordon četníků vyčišťuje Václavské náměstí po 12. hodině dne 5. listopadu 1905.

da několika nebo mnoha jednotlivců velkých a ještě větších s vyloučením statisíců a milionů malých. Plným právem lid dělnický zove se vyděděncem, poněvadž při rozdílení těch moderních vymožeností, jimž říká se občanské svobody, občanská práva, na něho se nedostalo.

Je pravdou, že v posledních desítiletích i ty naše tak ubohé parlamenty mnoho vykonaly pro zmírnění bídy v nejširších a „nejnižších" vrstvách společenských, že mnoho dobrého učiněno pro zabezpečení dělníka před vykořisťováním, pro opatření klidnějšího stáří po životě krvavých mozolů — a jak se ty všecky sociální reformy jmenují, — je pravdou, že úcta k práci již tou měrou prorazila si cestu do všech vyšších společenských tříd, že i na dělníka pohlíží se jako na člověka a mzda nezaměňuje se s almužnou, leč plné občanské právo a rovnost s ostatními se tomuto také-člověku posud upírá.

Dlouho dost dělnictvo trpělivě snášelo toto odstrkování a poručníkování, dlouho dost přijímalo sociální reformy, jež vycházely z parlamentů, jako nějaké dary z milosti. Ale jen tak dlouho, pokud neprobudilo se v něm plné vědomí lidské důstojnosti a vědomí vlastní síly. Dospěvši k tomuto poznání, dělnictvo dovolává se svého práva na účastenství ve vládě, v řízení vlastních osudů, čehož záruku spatřuje ve všeobecném, rovném právu hlasovacím. A zcela právem! V době všeobecné branné povinnosti, všeobecného vzdělání jest třídění na občany různých tříd anachromismem, přežitkem.

Dělnictvo má plné právo na stejně cenný volební lístek, poněvadž stejně jako kdo jiný dle sil svých plní své povinnosti ku státu, odváděje své daně na penězích i krvi, dělnictvo nesmí býti nadále poručníkováno jako nevyspělá třída lidí, poněvadž svou

Myslivci „Na příkopě" dne 5. listopadu 1905.

vzdělaností stojí jiným na rovni, třeba že si vzdělání mnohem obtížněji a s většími obětmi opatřuje.

Přiznáváme, že v posledních desítiletích byla to sociální demokracie, jež způsobila povznesení úrovně vzdělanosti i mravnosti dělnictva a tím samým přivodila i dnešní jeho sebevědomí, leč — buďme spravedliví i k sobě samým: nelzeť neuznati, že u nás v Čechách od samého politického probuzení naši lidoví politikové všeobecné rovné právo hlasovací měli ve svém programu a hájili je jako požadavek národní, jako svaté, přirozené právo člověka. — Politické boje za jiné, stejně důležité požadavky obrátily mysle dočasně jinam, leč přes to zůstalo všeobecné právo hlasovací vždycky politickým vyznáním víry každého pokrokového národovce českého.

A zcela přirozeně, vždyť naše česká po-

Dragouni na Václavském náměstí dne 5. listopadu 1905.

litika nemůže ani býti jiná než lidová, demokratická, a i ten náš boj za státní právo jest domáháním se samosprávy království Českého ne pod vládou „červených fraků“, nýbrž na základech zcela moderních, tedy lidových. — Ale byla také zcela přirozenou nedůvěra našich národních kruhů k jistým horlivým fedrovatelům všeobecného práva hlasovacího, pokud v jistých kruzích slova „internacionální“ přikládán byl smysl „beznárodní“ a pokud prohlašováno bylo, že dělnictvo nemá utráceti svých sil v boji za práva národní.

Ale české dělnictvo bohudík nikdy nepřestalo býti českým... Zkušenosti z bojů za české školy a za práva jazyka v území uzavíraném ukázaly, že právě sociální demokraté — internacionální, pokud jde o zájmy stavovské — jsou nejobětavějšími a nejdisciplinovanějšími bojovníky za práva národní. Ano, český dělník musí se v této své vlasti cítiti dvojnásob vyděděncem, jednou jako Čech, zkracovaný na svých právech národních, olupovaný o jediné, co mu po otcích zbylo, — podruhé jako dělník, občanských práv zbavený helota společnosti.

Proto musilo konečně dojíti ku sblížení obou táborů dělnických, československé sociální demokracie a národního dělnictva, proto musilo dojíti k tomu, aby všechen lid český požadavek všeobecného rovného práva hlasovacího napsal na své prapory — ať rudé nebo červenobílé.

Došli jsme k poznání, že zvrácení starých křivd, jež spočívají stejně v privilegovaných národech jako v privilegovaných stavech, je možno jen tehdy, když na základě všeobecného práva hlasovacího dáme říši zastupitelstvo nové, zastupitelstvo, jež bude přirozeným obrazem slovanské většiny národů této říše.

A vybojovati toto zastupitelstvo, jež bude stejně spravedlivo ke všem národům i ke všem společenským vrstvám, to bude teď úlohou všech, kdo mají smysl pro právo

Po dopolední manifestaci na Jungmannově náměstí a Ferdinandově třídě v neděli dne 5. listopadu 1905.

vůbec, především tedy všech poctivých příslušníků našeho národa.

Památný den 10. října byl ještě demonstrací dělnictva, k níž část „měšťáctva" pohlížela se sympatiemi, část s netajenou hrůzou, ale již den 28. listopadu byl velkolepou manifestací všeho českého lidu, počátkem bojů za volnost, rovnost a bratrství všech...

*

Manifestace dne 10. října 1905.

Den zahájení sněmu království Českého zavdal sociální demokracii československé vhodnou záminku k pořádání první manifestace pro hlavní požadavek dělnictva a řekněme hned: byla to manifestace velkolepá a důstojná, jež neminula se s hlubokým dojmem, kterýmž působila na všecky, kdož

Vojskem uzavřený vstup z Jindřišské ulice na Václavské náměstí dne 5. listopadu 1905.

byli svědky pochodu oněch nepřehledných dělnických batailonů...

Dělnictvu šlo o to ukázati svou sílu a ukázalo ji: bez násilí a nátlaku zastavilo všechen ostatní život v ulicích pražských a donutilo Prahu uvažovati o tom, je-li možno tomuto lidu sebevědomému, odhodlanému, odpírati nadále ještě právo, jež mu přísluší. Dělnictvu šlo o to ukázati svou disciplinu — a ukázalo ji. Klid a vážnost této mlčelivé demonstrace byly výmluvnější než provolávání, křiky a hrozby obyčejných shluků lidu...

Pořadatelé průvodu, jenž měl se ubírati k zemské sněmovně, by representantům zemské vlády tlumočil požadavek dělnictva, prohlásili sice, že kdo nepůjde za rudým praporem v průvodu, bude manifestovati proti rovnému právu hlasovacímu, leč mýlili se.

Dragouni ve Ferdinandově třídě v poledne dne 5. listopadu 1905 bezprostředně po srážce s lidem. Na dlažbě viděti kameny, jimiž házeno na policii a vojsko.

Dragouni na Jungmannově náměstí po srážce s lidem dne 5. listopadu 1905.

Veškeré ty obrovské zástupy českého lidu, jenž ochotně dostavil se do ulic, aby dělnictvu v slavný jeho den tvořil špalír, proniknuty byly stejnou myšlenkou a tento souhlas příliš patrně se jevil ve všech tvářích i v četných projevech.

V části obyvatelstva, v lidech, již bojí se vždy duše davu, byla ovšem malá dušička. Jako vždy předcházely postrašující pověsti. Zejména v německé a Němcům příslušující židovské části obyvatelstva bylo dosti strachu, jenž zřejmě obrážel se ve sloupcích německých žurnálů pražských, jež zmohly se i na články příznivé všeobecnému právu hlasovacímu, při tom však pro boha zaklínaly, aby jen důstojnost manifestace nebyla ničím porušena.

Převážná část obyvatelstva ovšem důvěřovala v daný slib pořadatelů, jakož důvěřovala i policie, tato aspoň do té míry, že nevyslala své strážnice do ulic k udržování pořádku, což mělo za následek, že pořádek nikde ani v nejmenším nebyl porušen.

Za pošmourného, nevlídného počasí počal se hned v prvních hodinách ranních scházeti lid na Václavském náměstí a v pobočních ulicích. Pozorovati bylo zejména venkovské deputace, jež dostavily se z blízka i z dáli, pěšky i po dráze. Těmto venkovským hostům ovšem přišlo nevhod, že zavřeny byly všecky hostinské místnosti, kdež byl by mnohý po unavující cestě rád si dopřál občerstvení, po případě snídaně. — V hostinci „na košíku" skutečně vyhověno přání hladových venkovanů a otevřeno jim, ale zástup vymohl vyklizení hostinských místností a uzavření. Podobně vynutil si zástup uzavření i jiného hostince na náměstí.

Do té doby byly namnoze zavřeny jen krámy židovské, ale po živých výjevech u hostinců i jistého závodu nastalo rázem zavírání všech krámů, takže po 10. hodině panoval na náměstí sváteční klid. V tu dobu zastavena i všecka vozba, nevyjímaje ani elektrickou dráhu.

Krátce před zahájením průvodu vyjasnilo se nebe a z protrhaných mraků zazářilo slunce. Dostavila se radostná nálada, jež jevila se i v nadšeném vítání přicházejících venkovských deputací, zejména horníků kladenských, dělníků z Pardubic, z Tábora, z Plzně, i ze Semil a j.

O půl 11. hodině průvod seřaděn v osmistupy a nastoupen pochod na Malou Stranu. V popředí na dvou žerdích nesena obrovská rudá stuha, na níž černým písmem napsáno: „Ven se všeobecným, přímým, tajným právem hlasovacím." Pak následoval praporečník s mohutným rudým praporem a za ním dvanáctičlenná deputace českých i německých sociálních demokratů, která měla nejvyššímu zemskému maršálkovi doručiti pří-

Vojenský kordon před Museem na Václavském náměstí dne 6. listopadu 1905.

Strážníky uzavřená Ovocná ulice v neděli v poledne dne 5. listopadu 1905 před srážkou s lidem.

slušnou petici. Za svými předáky kráčeli pak v semknutých řadách účastníci průvodu. Tiše, mlčíce, neodpovídajíce ani na případné projevy z obecenstva, zdržujíce se i kouření, ubírali se dělníci pod svými prapory, jichž bylo na 45 kromě různých standart s nápisy. — Průvod, v němž zastoupeny byly všecky organisace a jenž čítal přes 40.000 mužů a žen, působil dojmem mohutným, jak svou velikostí, tak naprostým klidem všech účastníků.

Přechod přes nový kamenný most na Malou Stranu byl volný a bezplatný, vozba úplně zastavena. Vážně a tiše bral se průvod přes most kolem kasáren na Újezdě, jejichž okna, jindy vždy tak oživená, byla dnes prázdná. — Ovšem vojáci měli pohotovost a stáli s puškami a „vyfasovanými" ostrými náboji ve dvoře...

Od Újezda dvanáctičlenná deputace oddělivši se od průvodu, spěchala napřed, aby se pohodlněji prodrala zástupy diváků. Jen Malostranské náměstí, se všech stran uzavřené policejními kordony, zachováno bylo prázdné pro účastníky manifestace. Dostavši se pateronásobným kordonem policie, uzavírajícím vchod do Sněmovní ulice, kráčela deputace kolem budovy místodržitelství, v jehož dvoře mohla viděti ozbrojené strážce míru, tři setniny pluku č. 75. s nasazenými bodáky.

V sněmovní budově uvítal deputaci p. posl. Ant. K a l i n a, jenž uvedl ji k nejvyššímu maršálku. Tohoto oslovil první mluvčí deputace, red. Ant. N ě m e c, jenž slovy z počátku klidnými, pak vždy ohnivěji tlumočil přání dělnictva.

„Dělnictvo považuje za příhanu a palčivou urážku," pravil řečník mezi jiným, „že dosud není zastoupeno ve sněmu českém, ve sněmu země, jíž musí prací svou držeti a krví svou hájiti... Přes všecky povinnosti, jež musí dělnictvo plniti, jest dosud vyloučeno ze všech občanských práv. Nepožívá ani r o v n o p r á v n o s t i n á r o d n í ani rovnocennosti občanské v této zemi..." Vzhledem k chystané opravě volebního řádu prohlašuje řečník, že dělnictvo protestuje proti zavedení 5. kurie vedle dosavadních privilegovaných stavů a žádá, aby zavedeno bylo všeobecné, rovné, tajné a přímé právo hlasovací, jak to odpovídá spravedlnosti a požadavkům doby. Vzhledem k tomu vznáší na maršálka žádost, aby přimněl zemský výbor k tomu, by podal návrh volební osnovy, jež byla by založena na tomto jedině spravedlivém podkladu. Dělnictvo zastavilo dnes práci, aby svou manifestací dokázalo, že jest hotovo i k velikým obětem... i zachová se tak, jak se vůči němu zachová zem-

ský sněm. Za žádných poměrů však dělnictvo od požadavku svého neupustí.“ —

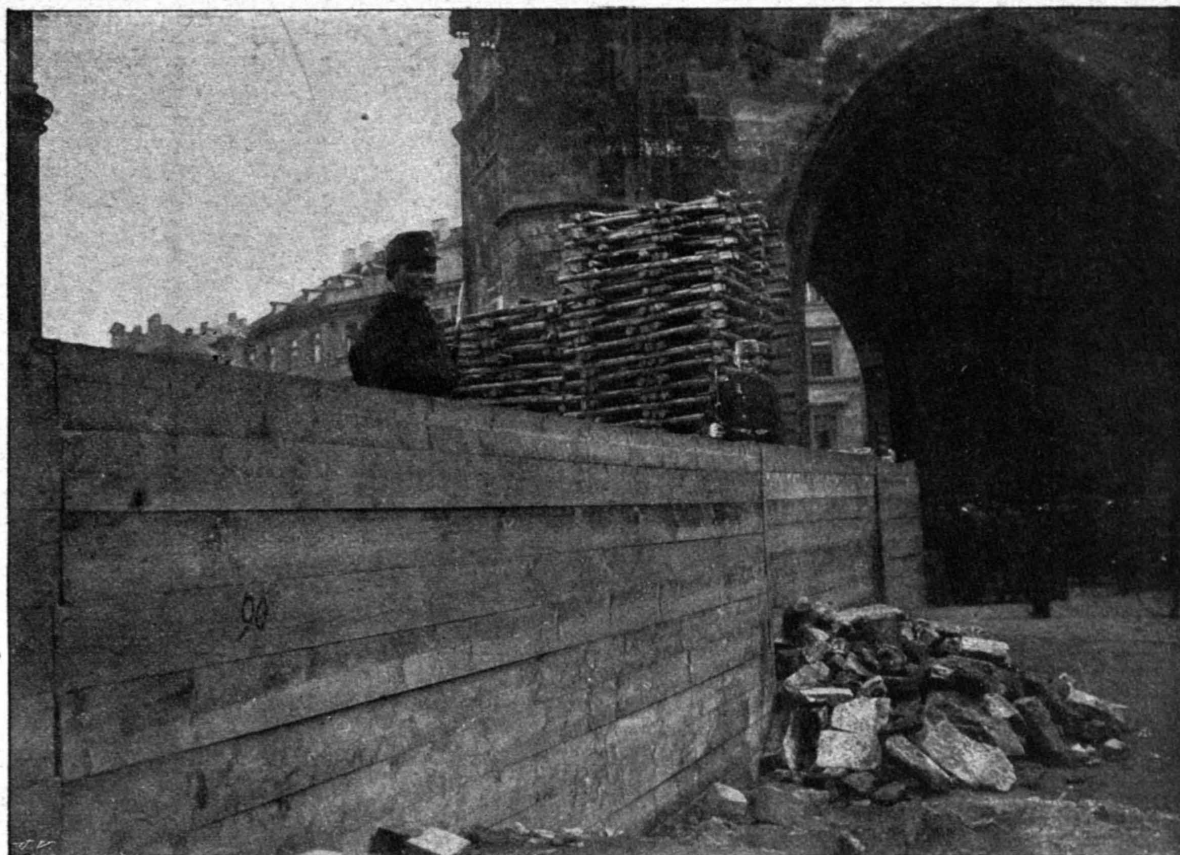
V témž smyslu asi promluvil za dělnictvo německé delegát obč. Seliger z Teplic, jenž poukázal v řeči své i k tomu, že dělnictvo v Německu již není takovým vyděděncem z práv, jako dělnictvo této říše. —

Nejvyšší maršálek zemský kníže Jiří Lobkovic, vyslechnuv řeči, k nimž chvílemi souhlasně přisvědčoval, odvětil, že učiní, co jest jeho povinností jako předsedy sněmu, že však rozhodnutí ovšem neleží v rukou jeho. Ujistiv deputaci, že je ve sněmovně značný počet poslanců, již sdílejí totéž stanovisko jako dělnictvo, žádal, aby dělnictvo v domáhání se svých práv setrvalo vždy na půdě zákona.

Stejně pořídila deputace i u místodržitele, jemuž byla též předvedena posl. Kalinou. Hr. Coudenhove ujistil, že bude přání dělnictva na příslušném místě tlumočiti, a žádal delegáty, aby manifestace skončila tak důstojně a klidně, jak začala.

Zatím průvod vyplnil veškeren prostor malostranského náměstí do posledního koutku, tak že by nebylo ani jablko propadlo a dosud, jak oznámeno telefonem, nedošly poslední jeho řady ani k Národnímu divadlu. V hlubokém mlčení, ale pochopitelném napjetí čekal obrovský zástup návrat deputace. Konečně po 12. hodině vrátili se delegáti a občan Němec k lidu promluvil.

Oznámil, jak byla deputace přijata a v řeči své položil důraz i na to, že českému dělnictvu jedná se i o to, aby zavedením lepších řádů zajištěna byla i existence českého národa. Zakončiv varovným apelem na ty, kdož by chtěli zadržovati i dále ještě lidu jeho práva, žádal účastníky o klidný rozchod, aby se nemohlo říci, že český dělník neumí dostáti slibu. „Ukažte, že jste příslušníci vzdělaného národa, kterému se musí učiniti ústupky, jichž pro další vývoj potřebuje...“

Vojskem obsazená ohrada staveniště representačního domu u Prašné brány.

Řeč tato, jakož i pozdrav posla z Moravy, posl. Hybeše, provázena nadšeným souhlasem všeho lidu, načež shromáždění, obnaživši hlavy, zapělo „Píseň práce“. — Okamžik úchvatný, jehož mohutnému dojmu nedovedli se jistě ubrániti ani ti, kdož skryti za policejním kordonem dívali se na lid odhodlaný domoci se svého práva...

Za nadšené nálady a ve vzorném pořádku, jenž nebyl porušen ani nejmenší výtržností, rozešli se tisícové lidu a v klidných uličkách Malé Strany zavládlo opět obvyklé idylické ticho... Ale to nadšení rozešlo se s lidem pod tisíce a tisíce krovů, kde bijí česká srdce a všude, i tam, kde není sociálních demokratů, s radostí vítána zpráva o tom, jak ryze po česku mluvili čeští předáci českého dělnictva.

V týž den, kdy sociální demokraté českoslovanští provedli svůj velkolepý projev, pořádalo i národní dělnictvo manifestaci pro všeobecné právo hlasovací, ovšem jen

U vchodu do české techniky dne 8. listopadu 1905. Na sochu zavěšen posměšný plakát.

v rozměrech menších, poněvadž strana nevydala svým stoupencům heslo zastavení práce. Na 1000 příslušníků strany sešlo se v Jerusalemské ulici v místnostech Československé obchodnické besedy, odkudž odebrali se pod černým praporem, na němž rudý kalich, na Staroměstské náměstí, kdež dva řečníci promluvili o nutnosti zavedení všeobecného práva hlasovacího. Po té táhli účastníci Karlovou ulicí, chtějíce dostati se na Malou Stranu, leč když přístup na Karlův most byl jim zakázán, odebrali se na Ferdinandovu třídu. Ale tato byla právě vyplněna průvodem sociálních demokratů, následkem čehož národní socialisté vrátili se na Staré město, kdež nastal klidný rozchod.

Dlužno zaznamenati, že před tím již jednou sešel se zástup národních socialistů s velikým průvodem, jímž bez závady a za přátelských projevů byl propuštěn. Nebylo žádných nevraživých výkřiků z té ani oné strany, jak jsme jich druhdy slýchali...

V tuže dobu dostavila se do sněmovny z usnesení strany národně-sociálního dělnictva její deputace, v níž nacházeli se předseda výkonného výboru Šeplavý, red. Pichl, tajemník strany Seidl, a za organisaci kovodělníků br. Smíšek. Deputace uvedena posl. Kalinou k nejv. maršálkovi, jemuž tlumočila přání dělnictva a odevzdala pamětní spis, vznášejíc na sněm žádost, aby zavedeno bylo všeobecné rovné právo hlasovací. —

Odpověď maršálkova vyzněla v týž smysl, jako odpověď daná zástupcům sociální demokracie.

A tak skončila klidně a důstojně první velkolepá manifestace českého dělnictva. Lid náš projevil tu způsobem srozumitelným, že od svého práva neupustí — a v širokých vrstvách pražského občanstva s radostí bylo uvítáno, že ten dělnický lid hlásil se i o svá práva národní, — o nejvyšší statky lidské...

A místodržitel království Českého i policejní ředitel pražský mohli do Vídně oznámiti, že obávaný den minul bez výtržnosti a policie že nemusila zjednávati pořádek...

Krvavá sobota v Praze.

Stává se i v nejspořádanějších státech, že vláda nebo policie potřebuje trochu výtržností, aby měla vhodnou záminku k energickému zakročení proti lidu, když tento počíná býti nepohodlným. Někdy obstarají tuto službu individua zaplacená za to, aby vyvolala výtržnosti — agenti-provokatéři, někdy vezme ten úkol na sebe obětavě i policie, jejíž dost malá neobratnost stačí, aby podrážděný lid vyprovokovala. Úkol to pro policii daleko snadnější než čestný, zejména tam, kde se svou řízností již osvědčila.

Pražská policie z dřívějších dob má tak

„říznou" pověst, že není třeba ani svrchu uvedených prostředků, aby většího shromáždění lidu zmocnilo se rozechvění. Stačí pouhý pohled na opeřené chocholy a vzpomínka... Proto jistě dobře jednal policejní ředitel pražský, že v den veliké manifestace nesvěřil udržování pořádku na ulicích policajtům. A bylo by snad nedošlo ku krvavým výtržnostem listopadovým, kdyby v témž směru byl pokračoval dále...

V sobotu, dne 4. listopadu konána na Střeleckém ostrově schůze dělnictva, v níž bylo rokováno o krvavých událostech ve Vídni. Průběh schůze byl pohnutý, jak pochopitelno při předmětu rokování, leč přes to zakončena bez výtržností.

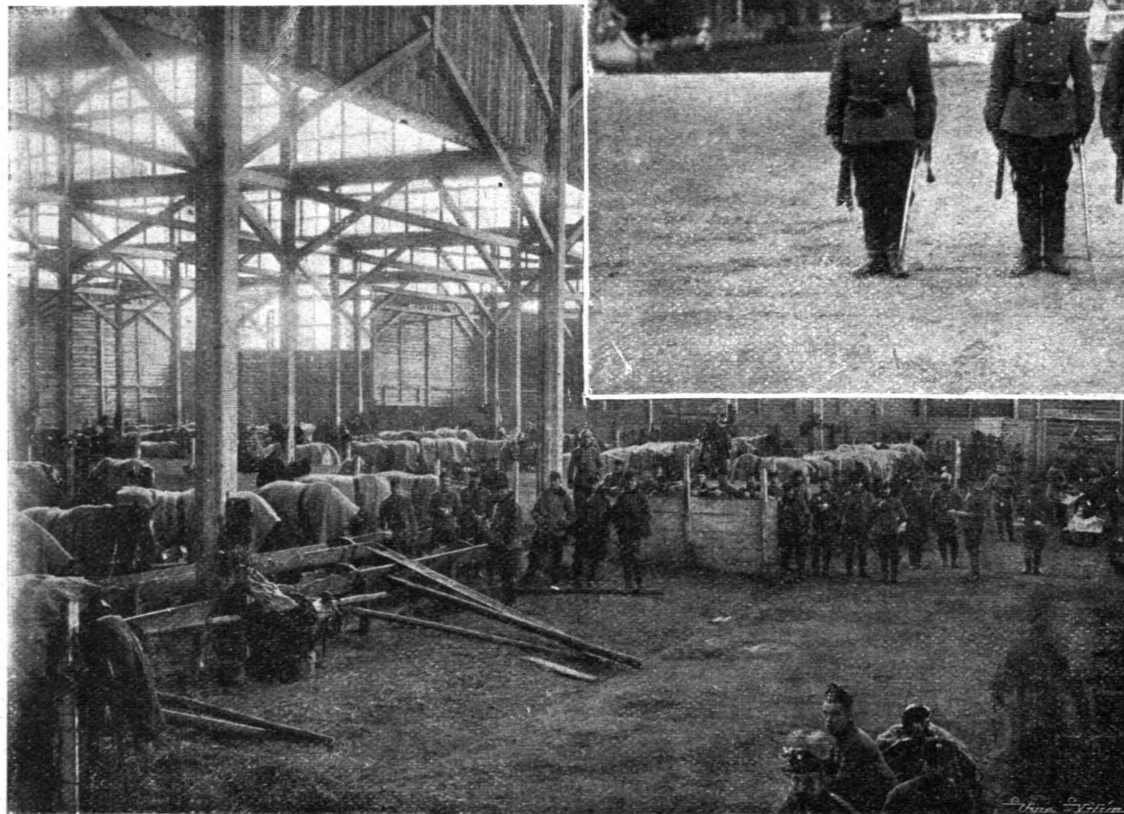
Před 8. hod. večerní opouštěli účastníci ostrov, provolávajíce slávu ruským revolu-

Lid schází se k pohřbu zastřeleného učně Jana Hubáče (dne 8. listopadu 1905).

cionářům. Za stálého zpěvu a provolávání různých hesel ubíral se průvod k Ferdinandově třídě, která však byla uzavřena několikanásobným kordonem policistů. Aby vyvarováno bylo srážce, vydal jeden z vůdců povel, by se zástup pustil po Riegrově nábřeží k Myslíkově ulici. Dříve ještě došlo k demonstraci lidu proti policii, proti níž volány různé výkřiky, projevující nechuť lidu... Také několik „žabek" prý vybuchlo, což zavdalo podnět k domněnce, že se střílí a vyvolalo veliké zděšení. Přes to vedla si tu policie mírně a nezakročila, ač prý proti ní bylo i ka-

Vojenská stráž u brány výstavní.

Pavillon výstavní proměněn v stáje dragounských koní.

menim házeno, což však vůdcové dělnictva rozhodně popírají. —

Bez překážky dospěl zástup, jenž zatím značně vzrostl, do Myslíkovy ulice, kde před domem tiskárny „Práva lidu" uspořádán tábor. Z domu vytažen vozík a z něho jako z tribuny řečnilo několik předáků strany sociálně-demokratické.

Jeden z řečníků sdělil lidu, že vláda slibuje volební opravu, kterážto zpráva přijata

před domem „u Myslíků“ utvořili špalír a pustili zástup kolem sebe. —

Před budovou Novoměstské trestnice lid provolával: „Zavřete kriminál a stavte školy“ a pod. — Také ozývalo se provolávání hanby německým poslancům, již staví se proti všeobecnému právu hlasovacímu. Zavdalo-li toto volání podnět k zakročení policie, či co se v tuto chvíli stalo, nikdo neví... Policejní raport tvrdí, že ze zástupu bylo na policii házeno kamením a okresní inspektor prý tři-

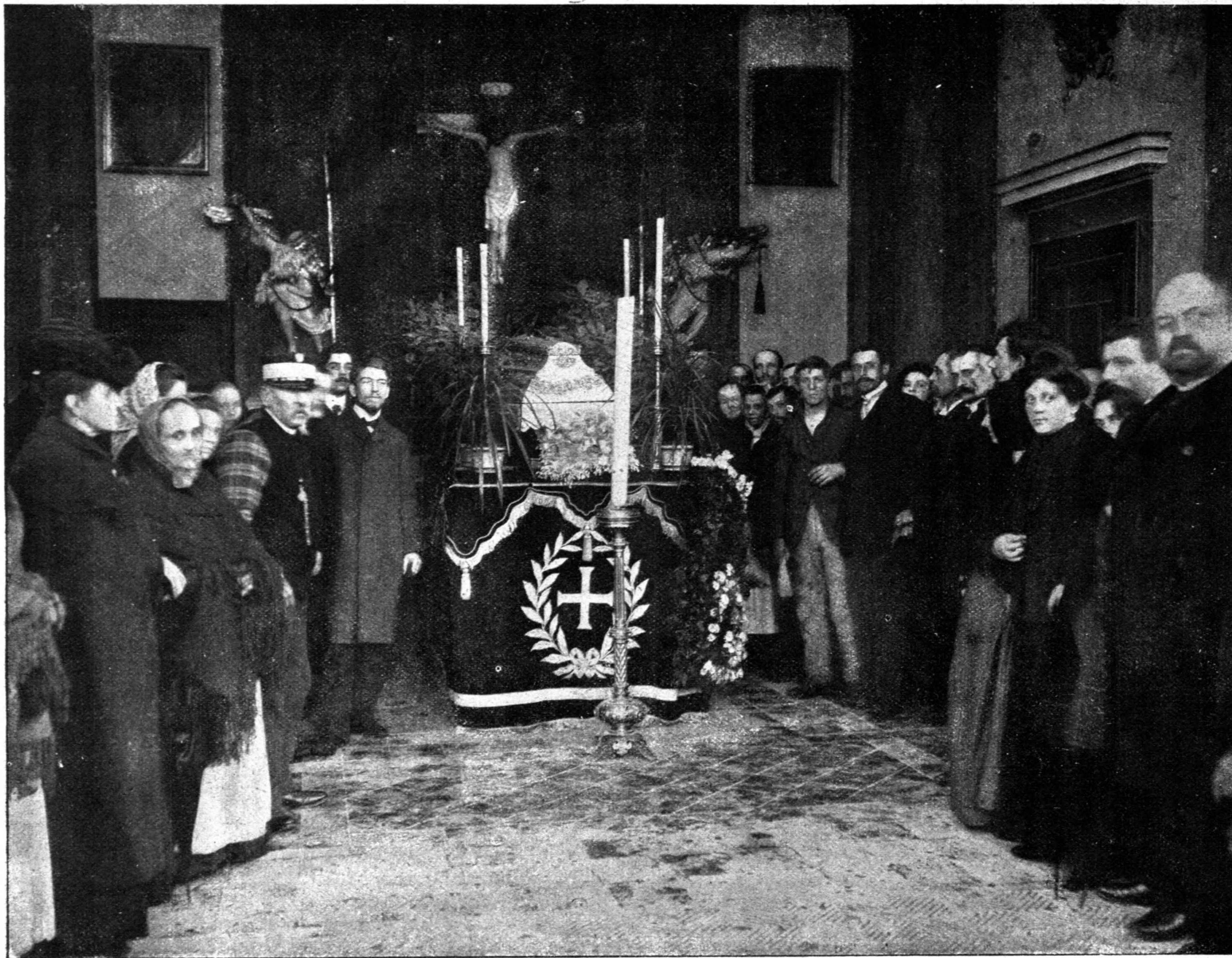
Vojenská kuchyně na výstavišti.

Myslivci odcházejí z Příkopů do kasáren Josefským náměstím.

s posměchem: „Nevěříme vládě a zejména ne vládě Gautschově“, pokračoval řečník, ujišťuje, že lid nesmí dáti na sliby a nesmí ustati v manifestacích, poněvadž jakmile by nastalo ticho na ulicích, byl by i konec všem opravám. Řečník zakončil vyzváním, aby se shromáždění klidně rozešlo a zítra, v neděli, aby se dělnictvo sešlo k manifestaci na Václavském náměstí.

Shromáždění dalo se na pochod pod rudým praporem a zanotovalo svou píseň. Před průvodem ubíralo se asi na 60 policistů, kteří

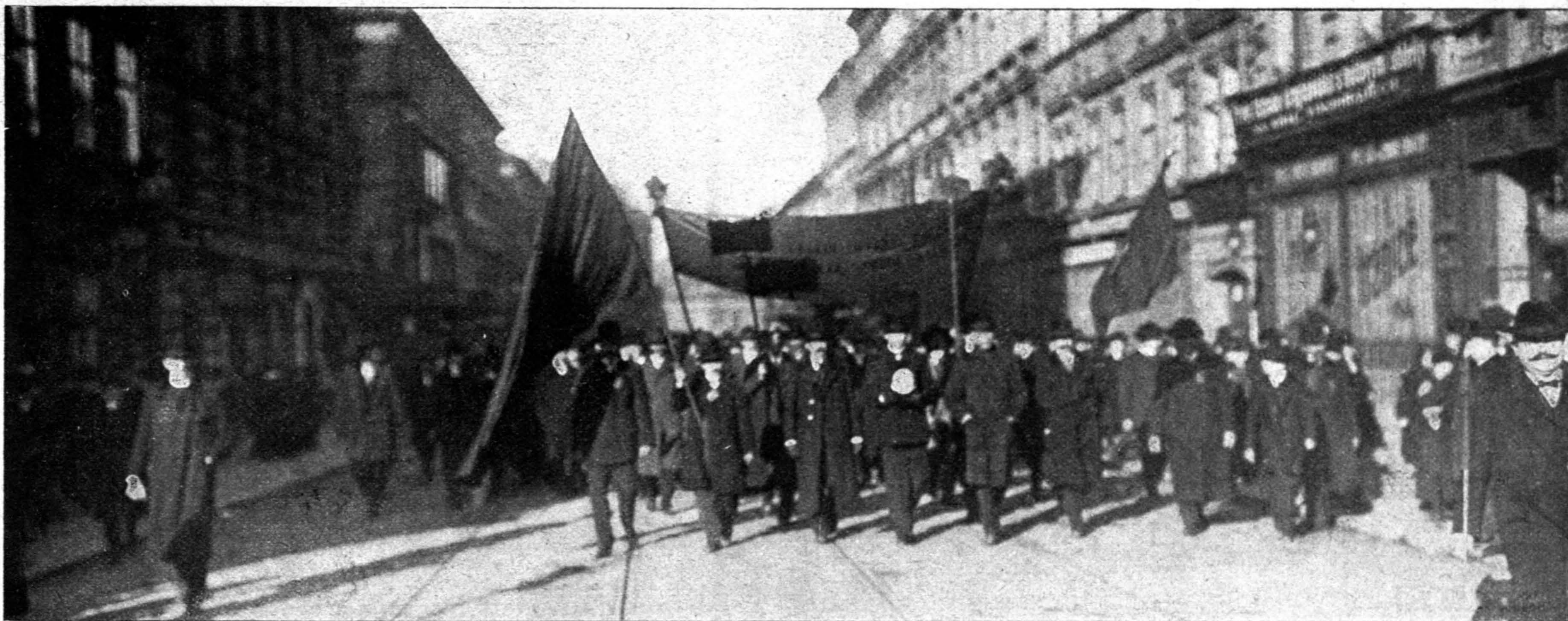
V ústřední kapli na hřbitovech Olšanských. Katafalk zastřeleného Jana Hubáče.

Pohřeb Jana Hubáče dne 8. listopadu 1905. Studenti a dělníci nesou rakev na Olšanském hřbitově.

Studentstvo a dělnictvo s věnci na pohřbu Jana Hubáče dne 8. listopadu 1905.

Manifestace dne 28. listopadu 1905. Žižkovští v čele průvodu s maskou zastřeleného Jana Hubáče.

kráte vyzýval, aby se neházelo, a teprve pak že dán povel k útoku. Hodnověrní svědci z dělnictva tvrdí, že neviděli nikoho házeti a neslyšeli žádného vyzvání. Přední řady demonstrantů byly ovšem již u Vladislavovy ulice, když náhle ozvalo se „hurá" a policisté vrhli se s vytasenými šavlemi do lidu... Za okamžik byla Lazarská ulice poseta kleslými lidmi, z nichž mnozí zraněni... A policajtské šavle pracovaly dále, až dav se vzchopil a kamením podnikl protiútok, načež policisté ustoupili...

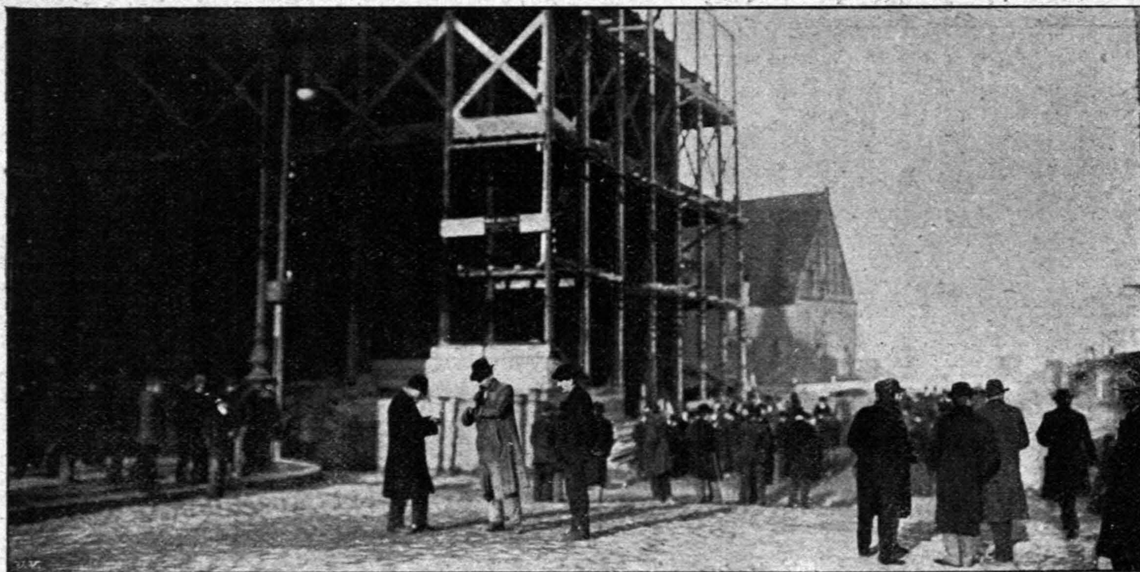
Ale na bojišti zůstal — osamocen v zástupu lidu — vrchní policejní komisař Fahoun, proti němuž se obrátil hněv rozhořčeného lidu. Marně ujišťoval úředník, že on nedal rozkaz k útoku, marně ho tělem svým chránil jeden z dělnických vůdců... Rozvášněný lid chtěl míti pomstu. Jeden muž, sám zkrvácený bodnou ranou, zvedl první svou hůl a po něm jiní... Vrchní komisař, dostav několik ran holemi i latěmi, zachránil se do průchodu domu, kdež poskytl mu přivolaný lékař první pomoc.

Leč nebylo ještě dost té krve, jež prolita byla v ulici Lazarské. I na Václavském náměstí, kam přihnal se jeden proud rozcházejícího se lidu, zjednávali policisté pořádek, honíce lid a bijíce do něho šavlemi. Kolem desáté hodiny dostavilo se na Václavské náměstí oddělení 60 četníků, již nabíjeli pušky před tváří obecenstva, jež provázelo tento jejich výkon hvízdotem a pohrůžkami. —

O půl 12. hod. v noci četnictvo vrátilo se do svých kasáren, „klid a pořádek" v Praze opět zjednán — ovšem za cenu prolití lidské krve.

Krvavá neděle pražská.

Ku „krvavé neděli petrohradské", jež mezi západoevropskými kulturníky vyvolala tak usedavý pláč nad barbarstvím ruských kozáků

Ruch v ranních hodinách na Františku dne 28. listopadu 1905.

a úřadů, přibyl v dějinách bojů za svobodu důstojný protějšek — pražská neděle. Ovšem bez kozáků s nahajkami, ale přes to protějšek zcela důstojný...

Zprávy o krveprolití sobotním rychlostí blesku rozletěly se po Praze a vyvolaly pochopitelné zděšení i rozhořčení. Na nárožích ulic vyskytla se sice „Výstraha" policejního ředitele Křikavy, ale ta svým tónem rozhořčení lidu nikterak nezmírnila. — „Na příště vystoupí stráž bezpečnosti... se vším důrazem a beze všech dalších ohledů", sliboval pan dvorní rada — a svědkové včerejších výjevů vzpomínali ohledůplného a šetrného jednání policistů.

Jinak neměla výstraha vlivu na ohlášený tábor lidu na Václavském náměstí, kteréžto počalo se plniti davy dělnictva, studentstva i jiné inteligence již dlouho před stanovenou hodinou. Se všech stran města i předměstí scházely se mohutné průvody organisací, ty za zpěvu dělnických písní, ony zas v úplném tichu smutečního průvodu. I černou rouškou zastřené rudé prapory se vyskytly a lid pozdravoval je vážně, obnažuje hlavy...

Již před táborem bylo by došlo na Příkopě k výtržnosti, již provokovali buršáci v cereviskách drze vyzývavým svým chováním. Jedině rozvaze lidu a včasnému zmizení buršáků, jimž nebylo volno při pohledu na mlčelivý, ponurý dav, sluší děkovati, že klid nebyl porušen dříve...

Na hořejším Václavském náměstí shromáždili se tisícové kolem tří improvisovaných tribun, z nichž mluveno o významu všeobecného práva hlasovacího. Před jedním řečništěm, s něhož mluvili studující jménem svých kollegů i veškeré inteligence, došlo k imposantnímu bratření studentstva i dělnictva. S hlavního řečniště před museem pod sochou Čechie, jíž nasazena frygická čapka, vyzval na konec dr. Soukup shromáždění, aby před tváří celého národa dbalo o důstojné zakončení manifestace a rozešlo se klidně do svých okresů. S velikým nadšením přijato ujištění mluvčího národně-sociálního dělnictva, že toto v boji za právo chce jíti v šiku vedle českoslovanské sociální demokracie, načež počaly se zástupy rozcházeti.

Průvod studentstva v Palackého ulici provolal „hanbu" prof. dru. bar. Boh. Riegrovi za to, že postavil se ve sněmovně k odpůrcům všeobecného práva hlasovacího.

Hlavní průvod dělnictva valil se po Příkopě, kdež před budovou německého kasina stálo na sto policistů s četnými úředníky, již prý vybráni úmyslně z německého personálu pražské policie. Lid ubíral se kolem policistů s obvyklými projevy — pískáním, provoláváním hesel a pod., leč dle tvrzení četných svědků nedopouštěl se žádného násilí ani na osobách ani vůči budově úzkostlivě střeženého kasina. Za to z řad Němců, kryjících se za kordonem policistů, bylo lidu spíláno a vyhrožováno. Náhle, když dav z části stihl až ku Prašné bráně, tasili policisté šavle a hnali útokem na lid, sekajíce bezohledně do každého, kdo jim přišel pod ruku, ať „vinen nebo nevinen".

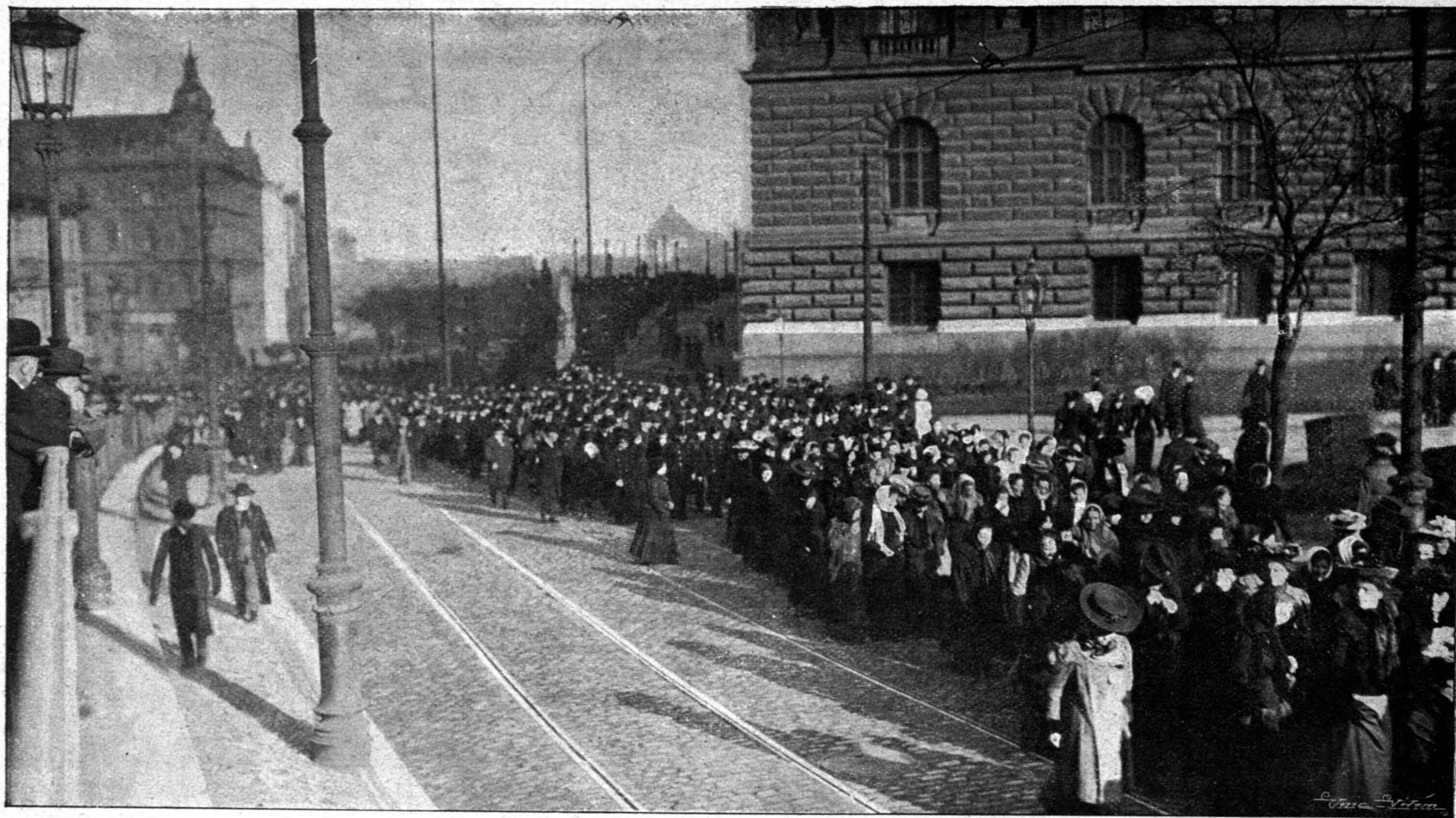
V prvním okamžiku dali se lidé ve zděšení za hrozného křiku a jekotu na útěk, leč brzy vraceli se mnozí a podnikali útok na policisty dosud řádící i sekající šavlemi i do lidí padlých na ulici. Materiál k útoku dodalo lidu staveniště městského representačního domu, kde mžikem rozebrány cihly. — Dělníci počali plniti svůj slib, že nebudou

se lekati žádných obětí..., leč konečně musili před ozbrojenou přesilou ustupovati.

Ale policie zatím slíbený svůj důraz stupňovala a počala páliti ze svých revolverů do lidu — do lidu ustupujícího a prchajícího. Důvodem k tomu bylo prý jí, že z lidu bylo stříleno na policajty, ač nikdo z policistů nebyl střelnou ranou zraněn. Horlivost policistů šla tak daleko, že stříleli i na motorový vůz

U prodavače karafiátů na Jungmannově náměstí před průvodem.

Ženské organisace putují ke svému shromaždišti Mezibranskou ulicí na Král. Vinohrady.

elektrické dráhy. Někteří ze strážníků pálili do vzduchu, čímž nebezpečí se poněkud zmenšovalo, jiní stříleli vodorovně *bez ohledu* na to, že mohou zraniti i někoho z obecenstva, jehož v tu dobu bylo na ulicích všude hojně.

A také dostavily se následky zběsilé té střelby policistů, z nichž mnozí — jak ujišťují svědci, dělo se tak po celý den — provázeli své výkony slovy: „To máte za Fahouna“ a pod. Bleskurychle rozlétla se zpráva, že u Havířské ulice zastřelen jakýs jinoch, a zprá-

Shromaždiště manifestantů na Purkyňově náměstí na Král. Vinohradech.

va ta potvrzena. Umírající jinoch odvezen ambulančním vozem záchranné stanice, ale krev jeho prolitá zůstala na dlažbě a lid volal o pomstu... „Vrahové! Zabijáci!" voláno na policisty, kdekoliv se ukázali...

V tu dobu vytáhl z Josefských kasáren pěší pluk č. 91., přivítaný lidem hromovým „hanba". Stejně uvítána i škadrona dragounů, jež přijela od Poříče. Vojsko postupovalo ku předu, vyklízejíc ulice a zavírajíc přístup na Příkop, ale lid, stále házeje cihlami, ustupoval jen zvolna před šavlemi a bodáky.

Účinky služební horlivosti a statečnosti policistů v celém rozsahu nebude možno nikdy zjistiti, poněvadž zranění skoro vesměs uchý-

Dělnictvo shromažďuje se pod standardou „V boj proti útisku národnímu a sociálnímu“.

lili se do domácího opatrování, pokud však vyšetřeno, zejména v redakci „Práva lidu“, byla valná většina zranění a to šavlí i střelbou způsobena od zadu, z čehož patrno, že policisté sekali a stříleli do lidí prchajících a tudíž nikoliv na odpor se stavících...

Výtržnosti a bouře trvaly pak v různých částech města po celý den až do noci. Pořádek zjednávali vojáci a četnictvo a dle toho jaký kde byl velitel, dařilo se to více méně krvavé řemeslo. Až na některé případy, kde vojáci, zejména němečtí, zběsile a zbaběle bili pažbami pušek do bezbranných lidí, nešetříce ani žen a starců, chovalo se vojsko celkem lépe než naše policie...

Teprve pozdě v noci vrátil se klid do pražských ulic, ale pod střechami domů, v rodinách obyvatelstva pražského dlouho ještě nechtělo zavládnouti utišení myslí lidu vydaného na pospasy policejní zvůli a brutálnosti soldatesky.

Dozvuky nedělních bouří.

S probudivším se jitrem pondělí, dne 6. listopadu probudil se i živý ruch na pražských ulicích, jež opět obsazeny pěším vojskem i jízdou. Četnictva použito k chránění „ohrožených budov“, policistů na ulicích skoro nebylo viděti. Zmizely opeřené klobouky z očí lidu, jenž pouhým pohledem na ně byl drážděn a provokován k projevům nenávisti a opovržení...

Lid před pojišťovnou „Assicurazioni Generali“ žádá zastavení práce v úřadovnách.

Roznášely se pověsti o přečetných obětech včerejšího dne, z nichž zatím zjištěny dvě: těžce zraněný právník Václav Hroch, jenž nacházel se v nemocnici, a nebohý jinoch z Havířské ulice, jenž zatím vydechl duši a v jehož mrtvole zjištěn sklenářský učeň ze Žižkova, 17letý Josef Hubač.

V pondělí konány četné schůze, jichž předmětem rokování bylo jednak postarati se o navrácení klidu a bezpečnosti do pražských ulic. Sešli se poslanci čeští, aby vyslali deputaci k místodržiteli, jež by protestovala proti způsobu, jakým v Praze zjednává se klid a zachází se s obyvatelstvem, sešli se na radnici zástupcové všech politických stran, aby protestovali proti policii a vydali uklidňující vyzvání k lidu, konali schůzi advokáti, aby se poradili o právní pomoci obětem demonstrac. Také studentstvo vysokých škol konalo schůze, z nichž vyslány deputace k polic. řediteli Křikavovi, aby ujaly se zatčených kolegů. —

A na ulicích, jimiž projížděly i procházely čety vojska, bouřil se lid dále. Na několika místech vytlučena okna — zejména u soudů a pod. — jinde vystavěl lid barikády, či spíše naházel blížícímu se vojsku a hlídkám do cesty hromady stavebního materiálu, laviček z městských sadů a pod. — K větším srážkám již nedošlo, k čemuž valně přispělo i odvolání chebského pluku (německého) z ulice, kde stateční „Egerländři“ popouštěli uzdu své nenávisti k českému lidu.

Se všech stran království i z jiných zemí zatím svoláno do Prahy vojsko nejinak, než jakoby tu měla vypuknouti revoluce, a poněvadž budovy vojenského eráru nestačily na umístění všeho toho ozbrojeného lidu, proměněny v kasárny zejména některé české školy i pavilony naší jubilejní výstavy, kdež zřízeny stáje pro dragounské koně...

A pod stínem bodáků, na něž Rakousko až dosud vždy více spoléhá, než na kterékoliv

Organisace žižkovských socialistů národních na seřadišti.

Celkový pohled na manifestační průvod na Václavském náměstí odpoledne 28. listopadu 1905.

jiný prostředek, hojící choroby společenské, vracel se pomalu klid do pražských ulic, zbrocených krví nevinných obětí... Leč ještě v úterý došlo v Holešovicích-Bubnech k výtržnostem, při nichž že neprolito více krve, dlužno přičísti jen tomu, že zakročivší zde četnictvo střílelo jen na slepo...

Pohřeb zastřeleného Josefa Hubáče.

V ulicích pražských zavládl již ve středu zase klid, ale obyvatelstvo Prahy čekalo ještě jedno mocné vzrušení. Byla povinnost rozloučiti se s obětí nedělních bouří, doprovoditi ku hrobu nebohého jinocha, jenž padl jako první oběť bojů za všeobecné rovné právo hlasovací.

Ruský host v průvodu. (Uprostřed obrazu s čepicí.)

Za standardou „Smrt centralismu".

Mrtvola Josefa Hubáče dopravena v tichosti na Olšany do ústřední kaple a policie byla by ráda stejně v tichosti uložila do klidu země tělo ubohého jinocha, leč rodina zavražděného i celá veřejnost ohradila se proti tomuto pokusu vyrvati lidu i toto jediné zadostiučinění.

A byl pohřeb ubohého toho prostého hocha stejně tklivý jako velkolepý. Ač pohřeb stanoven ve středu na 2. hod. odpolední, zastavilo dělnictvo práci v četných závodech dopoledne a v nepřehledných zástupech valily se davy k Olšanům. Před průvody jednotlivých organisací neseny četné věnce a kytice, poslední to pozdrav české demokracie

mladému mučedníku. Československá sociální demokracie i národně-sociální dělnictvo, dělníci četných závodů a mnozí jednotlivci přinesli věnce i kytice se stuhami s případným věnováním. I výkonný výbor německé sociální demokracie dolnorakouské poslal svůj květinový hold „Oběti v boji za svobodu".

Nepřehledné davy lidu, jenž tísnil se kolem ústřední kaple a ovšem jen nemnohým podařilo se překročiti k schránce tělesných pozůstatků Josefa Hubáče, nad jehož rakví plakali staří rodičové. A plakali i mužové a ženy cizí a dělníci zmozolenýma rukama žehnali rakev.

V ustanovenou hodinu hnul se průvod s rakví do prozatímní hrobky. Obrovský dav lidu obnažil hlavy a v tu chvíli snad jediné oko nezůstalo suché. Když pak matka, již spouštěli syna do hrobu, propukla v srdcelomný pláč, bylo jakoby celým zástupem zalomcovalo zaštkání....

Promluvili pak k lidu i k rodičům nešťastné oběti předáci dělnických stran, již vyslechnuti v hlubokém pohnutí.

„Jděte klidně domů a působte, aby tato oběť nebyla marna a aby nesla ovoce k dosažení našeho ideálu: volnost, rovnost, bratrství" — končil red. Němec. — Z Vídně vyslaný sekr. Skaret prohlásil lítost nad tím, že v Rakousku žádná oprava nemůže býti provedena bez krvavých obětí. — „Jděte matky," končil posl. Kalina, „a vychovávejte děti své tak, aby se staly zárukou lepší budoucnosti národa..." Řadu řečníků zakončil zástupce národních socialistů br. Špatný, jenž poukázal k tomu, kterak zavládla svornost v projevech mezi všemi stranami pokroku milovnými a sliboval jménem dělnictva, že žádnými obětmi nedá se od dalšího boje za svá práva zastrašiti...

A klidně s hlubokým dojmem v duši rozcházel se lid z místa smutku i odpuštění... Leč odcházel posud nesmířen...

Diagram znázorňující dosavadní nespravedlivý poměr volebních kurií nesen v průvodu.

Dne 28. listopadu 1905

NÁRODNÍ SVÁTEK ČESKÝ.

Byl-li den 10. října důstojnou manifestací českého dělnictva, zejména československé sociální demokracie, stal se 28. listopad národním svátkem všeho pokrokového lidu českého.

Ještě před první manifestací, kterouž dělnictvo promluvilo k sněmu království Českého, předáci socialistů skoro výhrůžně mluvili: Kdo dnes nejde s námi, je proti nám... Ale přijetí, jehož se jejich průvodu dostalo jak v ulicích pražských, tak ve sloupcích našeho národního tisku, poučilo je, že se kla-

Začátek manifestačního průvodu na Václavském náměstí.

Alegorický vůz dělníků žižkovských v manifestačním průvodu.

mali, a že náš lid, byť by se i nedal zlákati pod rudé prapory, upřímně přeje všeobecnému rovnému právu hlasovacímu.

Po šťastném výsledku první zkoušky, kterouž do jisté míry byla říjnová manifestace, odhodlalo se vedení sociálně-demokratické strany k nové, jenerální zkoušce — všeobecné stávky. Přesvědčilo se o sympatiích občanstva národních táborů, přesvědčilo se o disciplinovanosti svých lidí a mohlo se již odvážiti otevřeně prohlásiti všeobecné zastavení práce v den, kdy dělnictvo chtělo v obraně svých práv promluviti k vídeňskému parlamentu.

Na den 28. listopadu, kdy ve Vídni měla se sestoupiti říšská rada k podzimnímu zasedání, ustanovena byla, tentokráte nejen v Čechách, nýbrž v celém Rakousku manifestace

Pohřeb „Privilegií“ a smuteční kůň v průvodu.

Alegorie svobody a práce.

všeho dělnictva, a u nás v Čechách k dělnictvu ochotně i radostně přihlásily se i ostatní vrstvy národa...

Národní svátek!... A jakoby samo nebe se radovalo z toho pohledu, byl den krásný a slunný, jakých v ponurém listopadu bývá jen málo. Nebyl to hrobový klid teskných předtuch a obav, jenž panoval v den ten z rána na pražských ulicích. Radostné nedělní jitro, veliký svátek se svou slavnostně povznešenou náladou prochvívající vzduchem prosté všední sháňky za chlebem. Však ne o chléb jde dnes, ale o vyšší statky člověka! —

Již v časných hodinách ranních panoval

na ulicích předměstí a kol nádraží čilý ruch. Hostince a všecky veřejné místnosti zavřeny právě tak, jako obchody i většina úřadů, zavřeny i vysoké školy, a dělnictvo, studentstvo i příslušníci různých společenstev scházeli se ve svých shromaždištích, aby v stanovenou hodinu hromadně se odebrali na místo, jež pro ten den zvoleno za dostaveníčko všech přátel všeobecného, rovného práva hlasovacího. —

Již o desáté hodině ranní, kdy zavírány rychle poslední závody, jež k vůli ranní poště musily býti na nějakou hodinu otevřeny, poskytovalo Václavské náměstí nezvyklý pohled. —

Od musea až dolů k Můstku vlnilo se jediné nepřehledné moře svátečně oděných mužů i žen, již přišli buď aby připojili se k průvodu, nebo aby aspoň defilujícím kol nich manifestantům svou přítomností zde projevili svůj souhlas. A celé dvě hodiny setrvaly ty davu lidu zde neomrzele, až po polednách dáno znamení k seřaďování průvodu.

Bylo půl druhé, když zvednuty standardy a prapory vesele zavlály vzduchem a již dvěma proudy valil se průvod na Václavské náměstí. V pravo od musea osmistupem kráčeli národní sociálisté, s levé strany v téže formaci vstupoval na náměstí proud sociální demokracie. Jedni v čele mohutný prapor s rudým kalichem, druzí rudý prapor a v řadách za oběma celý les praporů a hesel, mezi nimiž nápisy „Sem se všeobecným rovným právem," — „Chceme český demokratický stát", — „Rovnost národů — rovnost v národě" atd., ale i jiné „Pryč s panskou sněmovnou", — „Smrt centralismu" a „Pryč s Křikavou".

Mocné vzrušení vyvolal průvod žižkovských dělníků, v jehož středu nesen na žerdi sádrový odlitek hlavy zastřeleného učně Hubáče, ozdobený bílými a červenými karafiáty. A hned zase vyvolána veselá nálada, když objevila se kára se spřežením volů, vezoucích hastroše s monoklem s nápisem „Privilegie!" — Za touto ukázkou lidového humoru, jenž tak často vytryskuje v nejvážnějších chvílích a působí více než fulminantní řeči, kráčel věkem sešlý „smuteční kůň", obvěšený černou látkou a za ním **pohřeb panské sněmovny** — černožlutá rakev

Manifestující ženy v průvodu dospěly Staroměstského náměstí.

pokrytá svadlým, poloplesnivým věncem vavřínů...

Pak následovaly allegorické vozy kovo- a dřevodělníků a za nimi vůz — apotheosa Všeobecného práva hlasovacího... A pak v nenické a živnostnické, studentstvo i ženy če-
nické a živnostnické, studenstvo i ženy če-
ské — nepřehledné, obrovské množství lidu — — 200.000 duší...

Plné půl druhé hodiny trval příval lidu

Manifestanti zaujímají svá místa na Staroměstském náměstí.

Staroměstské náměstí se naplňuje lidem.

Jablko by nepropadlo na Staroměstském náměstí dne 28. listopadu 1905.

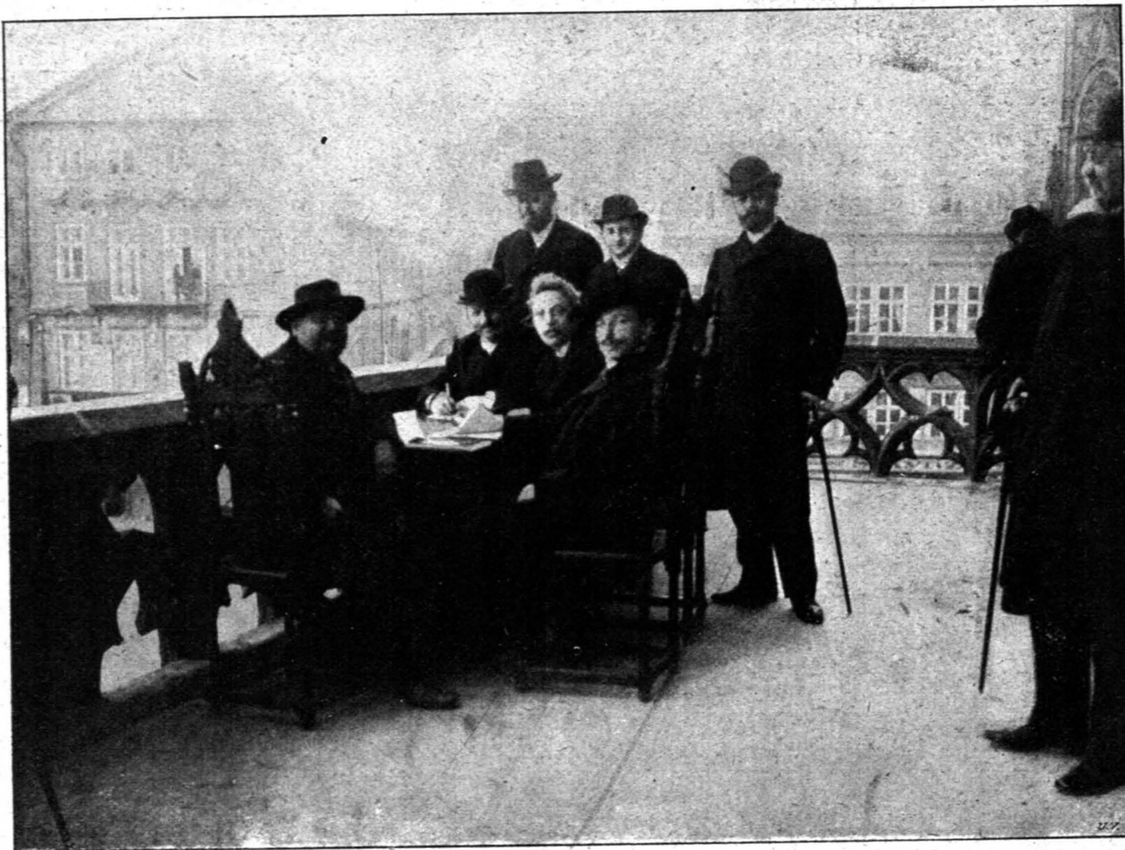

[illegible] balkoně staroměstské radnice.

Organisace žen pankráckých přichází Železnou ulicí na Staroměstské náměstí.

na Staroměstské náměstí, jež bylo pro slavnost tuto zvoleno. Dvěma proudy, z Železné ulice i z Celetné vlévaly se nepřetržité

Žurnalisté v práci na balkoně staroměstské radnice.

řady na historicky památné místo, až konečně o půl čtvrté dáno znamení, že náměstí jest již naplněno do posledního koutku. A davy lidu, hlava na hlavě — nad nimiž v lehkém větérku vlály prapory, stály tu ani nedýchajíce, když předstoupil první řečník, místopředseda Národní rady české, pan JUDr. Fr. Scheichl, jenž jménem suverenity národa uvítal účastníky manifestace a po krátké, jadrné řeči provolal „na zdar" boji za práva lidu. —

Jménem československé strany sociálně demokratické promluvil pak pan Dr. Soukup.

V dějinné chvíli vstupu do nových bojů vzpomíná dvojí povinnosti: Vděk k revoluci ruské, jež urychlila povstání duchů, které nyní u nás se jeví, a vděk památce bojovníků z našich řad. „Sklánějíce se před světodějným, gigantickým dramatem ruským, skládáme dnes své díky a svůj hold k nohám těch bezčetných heroů revoluce ruské, živých i mrtvých, známých i bezejmenných, kteří prokopávali dráhy novému životu lidu ruského i novému životu také u nás. — Revoluci ruské sláva! (Bouřlivý, neutuchající souhlas.) Řečník dále vzpomíná krvavých květů, jež vykvetly české demokracii, těch obětí na životech i krvi.

Dnes všechen český lid stojí za všeobecným rovným právem hlasovacím, což jest nejlepší odpovědí na 4., 5. a 6. listopad, odpovědí tak triumfální, že před velebným majestátem projevu toho kapitulovala moc policejní, vojenská i státní.

Řečník vzpomíná slavné doby národa našeho, revoluce husitské, jejíž vzpomínky zvedají se zde před shromážděním. Husité — lidé smrtelní — dožili, ale idea tu zůstala. Idea tato, ubitá a ukřižovaná ve století patnáctém, dnes slaví své vzkříšení. Kde otcové padli, dnes my, potomci jejich slavíme své vítězství. Dnes z naši vůle zastavily se všechny tepny státu — po celé říši a nastal všeobecný klid práce.

Vzpomínaje výroku Gautschova o nezbytnostech říše, praví řečník, že dnes je nezbytností státní jedině všeobecné rovné právo hlasovací, poněvadž dělnictvo již čekati nechce. — Koho bůh chce zničiti, toho raní slepotou — a běda těm, již řídí osudy říše, nebudou-li viděti, že dnes již dělnictvo odstrčiti se nedá.

Řeč dra. Soukupa, z níž uvádíme zde jen hlavní myšlenky, vyvolala bouřlivý, frenetický souhlas, jehož projevy, promíšené provoláváním slávy revoluci, dlouho, dlouho nechtěly utichnouti.

Jménem národní strany svobodomyslné promluvil pak pan posl. Dr. Jan Podlipný.

Jen aťnictva, čekají i to, že se uplatní práva tohoto království. dělnictvo vytrvá v tomto boji a zůstane věrno sobě i národu. (Bouřlivý souhlas.)

Za národně-sociální stranu promluvil pan red. Pichl:

Po vzpomínce na mučedníky pobělohorské, již vykrváceli na místě, kde dnes dělnictvo a s ním celý národ zahajuje novou dobu svého života, řečník poukazuje k tomu, jak dlouho dělnictvo trpělo a marně práv svých se dovolávalo. A dnes ve Vídni rozhodují příslušníci privilegovaných stavů, již nemají pro dělníka smyslu ani citu, o jeho osudech, o tom, jak mu jeho „právo" odměřiti. Slibme si, přísahejme na tomto památném místě, kde otcové naši s úsměvem umírali za své přesvědčení, že nic na světě neodvrátí nás od boje za svobodu a rovnost. Ať žije rovnost národů mezi národy, rovnost všech příslušníků národa mezi sebou! (Bouřlivý souhlas a potlesk.)

„Klid zbraní!" Vojsko na Havlíčkově nám.

„Bez práce!" Vojsko na Havlíčkově nám.

Navázav na vzpomínku dra. Soukupa na dobu husitskou, silnými slovy poukázal k tomu, že my, potomci národa, jenž postavil se celému světu, dnes ve svém domově nejsme pány, ač poddanství zrušeno již před sto lety.

Plným právem reklamoval řečník pro svou stranu, stranu mladočeskou, zásluhu, že ona to byla, j e ž p r v n í — j i ž p ř e d 30 l e t y p o s t a v i l a s e p r o t i s t a v o v s k ý m p r i v i l e g i í m a prohlásila se pro všeobecné a rovné právo hlasovací. A dnes Mladočeši upřímně vítají toto hnutí, poněvadž od splnění ideí, jež mají zlepšiti postavení děl-

Za stranu státoprávní přihlásil se ke slovu pan red. Sokol:

Řečník pozdravil český lid jako lid bojující. Až dosud byli jsme lidem trpícím... Stáli jsme vždy v cizích službách a hájili cizí zájmy. Je na čase, abychom konečně se vzchopili a bojovali za samostatnost svého národa. Říkají-li nám, že jsme malí, tož odpovězme: „Jsme malí, protože klečíme! Povstaňme!“ (Bouřlivé provolávání.)

Řadu řečníků uzavřel jménem strany radidálně-pokrokové pan posl. Kalina, jenž vzhledem k ujišťování z Vídně, že český sněm i nadále zůstane doménou šlechty, prohlásil, že nutno domáhati se všeobecného práva hlasovacího i pro zemský sněm. My chceme všichni svůj demokratický český parlament, svou českou samostatnost, svůj vlastní demokratický stát!“ (Bouřlivý, dlouho neutuchající souhlas.)

Po prohlášení manifestace za skončenou propuklo statisícové shromáždění v nadšené volání slávy a hned potom ze statisíce hrdel ozvala se naše velebná národní hymna „Kde domov můj...“

Místo doslovu.

K pisateli těchto řádek přišla vážená dáma, majitelka domu, a stěžovala si, co že to do toho lidu vjelo! — „Mezi všemi nájemníky hotová revoluce. Posluhovačce jsem řekla: „Nechoďte tam, zastřelí vás, a co z toho budete míti?“ — A víte, co mi odpověděla? — „Ať zastřelí, snad se potom jiným povede lépe.“ — a šla... Není to už šílenství? Není to vzteklost?“ dokončila paní trpce.

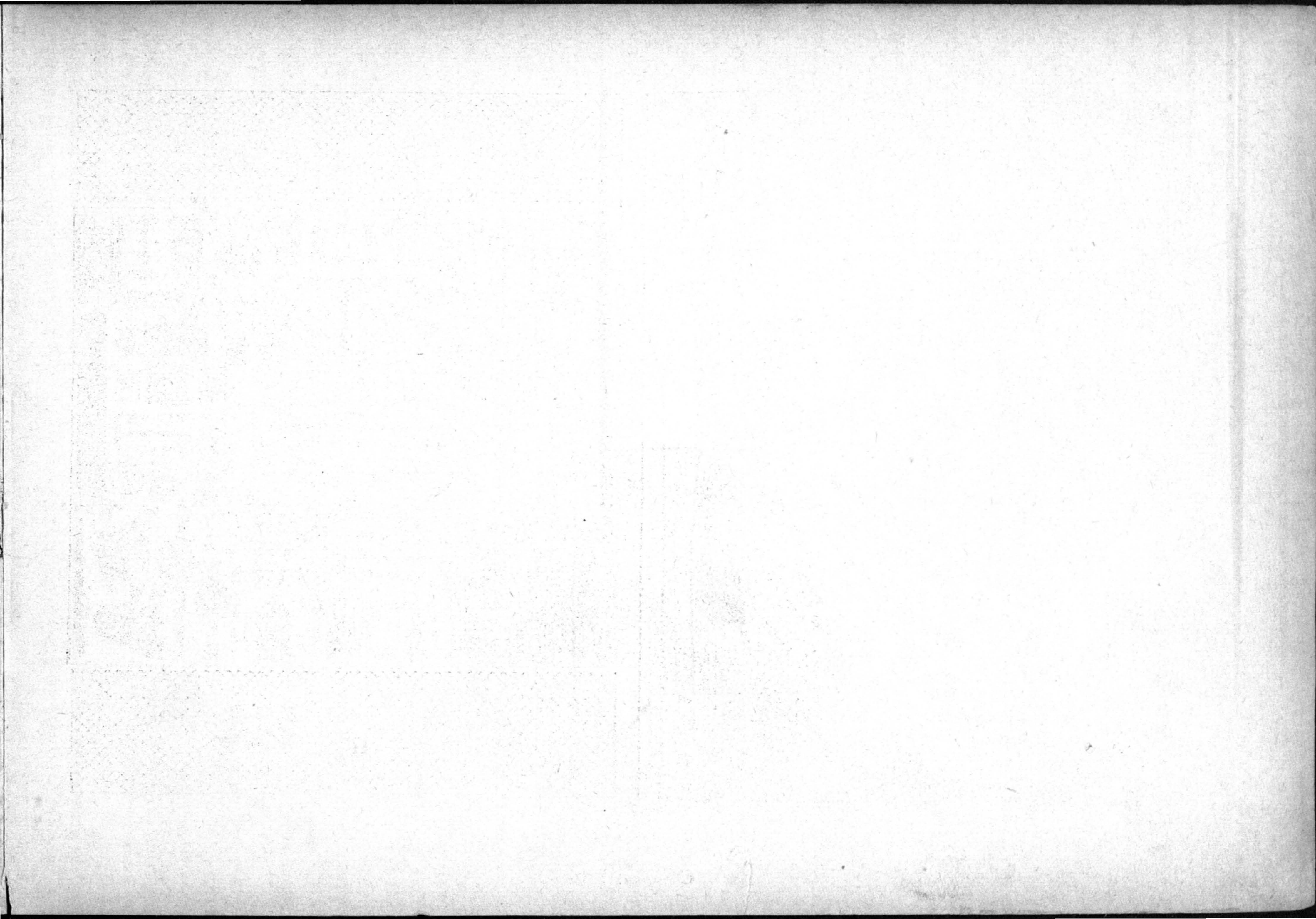
A musil jsem dlouho mluviti, než paní, jinak šlechetná, uznala, že není to „vzteklostí“, dá-li se kdo zastřeliti, aby jiným dobře se vedlo. A je-li hoden obdivu dělník, jenž nasazuje život, aby dětem opatřil kus chleba, tím více úcty zasluhuje ten, jenž obětuje život i chléb za vyšší statky člověka, za svobodu svou i svých dětí. —

Požehnáno budiž dělnictvo české, jež v naší době honby za hmotnými prospěchy celému národu staví na oči vznešený příklad obětavosti a boje za práva...

Jan Klecanda.

Rozchod. Nic se nestalo.

Cena 40 hal.